
**PUTEM DIJALOGA – UZ PEDESETU OBLJETNICU
ENCIKLIKE PAPE PAVLA VI. *ECCLESIAM SUAM*
(1964.-2014.)**

Početak kolovoza ove godine, točnije na Preobraženje Gospodinovo, navršit će se pedeset godina od 6. kolovoza 1964. kada je papa Pavao VI. izdao svoju prvu encikliku *Ecclesiam Suam*. Prilika je to da se ukratko podsjetimo na programatski tekst toga pontifikata, encikliku posvećenu putevima Crkve u navještanju evanđelja. Razlog osvrta nije samo skora beatifikacija pape Montinija, već prije svega aktualnost misli Pavla VI. o tome kojim putem treba Crkva ići kako bi ostvarila svoje poslanje.

U enciklici prevladava ekleziologija zajedništva. Očito je kako se time nastojalo utjecati na shemu *de Ecclesia* o kojoj je rasprava tada bila u punom zamahu. Uistinu, *communio*, zajedništvo, biti će važan ako ne i središnji pojam koncilske ekleziologije, koja će biti formirana do konca slijedeće 1965. godine. Papa se u enciklici usredotočio na tri točke: svijest Crkve o sebi, obnova i dijalog.

Prva dva dijela enciklike od temeljnog su značenja i postepeno uvode u treći dio. Naime, bez identiteta i obnove istinsko stavljanje u odnos sa svijetom nije moguće. Samo življeni kršćanski identitet omogućuje nam shvaćanje različitosti svjetovnog života: biti u svijetu, ali ne biti od svijeta. No ta razlika nije neka separacija kršćana u odnosu na svijet. Kada se Crkva razlikuje od svijeta ona mu se ne suprotstavlja na način da mu je neprijateljicom, već je pored njega u smislu da je pozvana preobraziti ga. Milost nije privilegij koji kršćanin može ljubomorno čuvati za sebe, već ga mora priopćavati drugom i širiti ga. Tu se javlja dijalog. Papa ne želi Crkvu koja bi bila izvan svijeta i u trajnoj osudi svijeta.

Papa Pavao VI. enciklikom *Ecclesiam Suam* nastoji teološki utemeljiti dijalog i posvijestiti nam kako dijalog izvire iz same strukture naše vjere. Dijalog nipošto nije neka moda ili neka tehnika. Dijalog je nutarnji zahtjev naše vjere; upisan je u samu narav religije, osobito objavljene religije, i u samo biće Crkve. U objavi Bog preuzima inicijativu i stupa u otvoren dijalog s cijelim čovječan-

stvom. Riječ Božja prišla je k nama Utjelovljenjem i Evandeljem; Evandelje je izrazita objektivizacija dijaloga utjelovljenoga Božjeg Sina (Riječi) s čovječanstvom. Budući da se svijetu nikako ne može donijeti spasenje izvana, potrebno je da poput Riječi Božje koja je postala čovjekom poprimimo životne oblike onih kojima želimo prenijeti Kristovu poruku. Pritom moramo prihvatiti sve što je humano i pošteno. Taj jedinstveni dijalog Boga s ljudima, koji se odvijao u povijesti spasenja, omogućio nam je da shvatimo nešto o njemu, o otajstvu njegova života, kakav on jest – a on je Ljubav – i na koji način hoće da mu iskazujemo poštovanje i da mu služimo, to jest ljubeći.

Kako još prije više desetljeća komentira Bonaventura Duda (prema *Koncilске teme ili Misterij kršćanske egzistencije po II. vaticanskom koncilu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1999.), Pavao VI. naznačuje teološku metodologiju dijaloga u kojoj ističe to da Bog započinje dijalog, on ima inicijativu. Zbog toga ne smijemo čekati da nas ljudi pozovu, već treba da sami povedemo s njima dijalog. U dijalogu spasenja pokretač je čista ljubav, božanska dobrota, stoga duša dijaloga kršćana našeg vremena treba biti ljubav, gorljiva i dušoljubiva, nipošto koristoljubiva ljubav. Dijalog spasenja nije otpočeo u razmjeru sa zaslugama onih kojima je bio upravljen, a još manje u omjeru s uspjehom i neuspjehom, stoga i naš dijalog treba biti bezgraničan i neproračunat. Dijalog spasenja što ga je Bog otpočeo sav se odvija u ozračju slobode. Bog svakome upućuje poziv na ljubav, nikoga fizički ne prisiljava. Iako taj Božji poziv znači strahovitu odgovornost, Bog svakome ostavlja netaknutu slobodu da njegov poziv primi ili odbije. Stoga Crkvi ne trebaju sredstva vanjske prisile. Poštujući građansku slobodu svog slušateljstva, Crkva smjera samo tome da putovima ljudskog misaonog priopćavanja i odgoja izmami nutarnje spasiteljsko uvjerenje i osvjedočenje. Dijalog mora biti svima pristupačan, upravljen svakome tko je dobre volje, treba biti obazriv, postepen te računati na lagano i psihološko povijesno sazrijevanje.

Papa određuje krugove dijaloga: 1) cijelo čovječanstvo; 2) svi koji vjeruju u Boga; 3) svi kršćani. Antropološki razlog dijaloga Cr-

kve i čovječanstva nalazi se u maksimi *Nil humanum a me alienum* (Ništa ljudsko nije mi tuđe.). Glede dijaloga unutar same Crkve papa poziva na dijalog sve njezine članove. Želi da se unutarnji crkveni odnosi prožmu duhom dijaloga, jer zaista dolikuje da među sobom razgovaraju članovi jedne te iste zajednice koja se temelji na ljubavi. Taj unutarnji dijalog u Crkvi treba biti familijaran, pun vjere i ljubavi, djelatan, živ, prisan, osjetljiv za svaku istinu, za svaku krjepost i za sve vrijednosti kršćanske baštine, iskren, prožet uzornom svetošću, spreman čuti sve glasove ljudi našega vremena, podoban da od katolika napravi ljude zaista dobre, mudre, slobodne, nepristrane, vedre i hrabre.

Pedeseta obljetnica ove enciklike prilika nam je da se priupitamo kakva je svijest o crkvenosti, o obnovi i o imperativu dijaloga kod hrvatskog katolika danas? U kojoj su mjeri pastoralni ciljevi naših župa i biskupija plod toga plodotvornoga suodnosa između svijesti o vlastitom identitetu, obnovi i dijalogu? Nije li danas bez te interakcije posve nemoguće prepoznati znakove vremena i izbjeći određene neuspjehe u svjedočenju evanđelja i prenošenju evanđeoske poruke suvremenom čovjeku, osobito mladima? U kojoj je mjeri svijest o potrebi dijaloškoga usmjerenja danas prisutna u životu Crkve u Hrvatskoj i koliko ga osjećamo, ne kao stvar osobnog izbora, već kao obvezu koja proizlazi iz naše vjere? Ta je svijest usko povezana s prihvaćanjem i življenjem crkvenosti. Ostvarivanje dijaloga u praksi ili njegovo odbijanje, uvjereni smo, u uskoj je vezi s istinskim poimanjem Crkve kao Naroda Božjega. Nije li upravo na Drugom vatikanskom saboru katolička ekleziologija pojmom Naroda Božjega dala ključnu definiciju Crkve? Koliko ima danas dijaloga među katolicima u Hrvatskoj? Koliko ima dijaloga između biskupa i svećenstva, između zaređenih članova Crkve i vjernika laika, svih njih skupa s pripadnicima drugih kršćanskih konfesija, drugih religija i onih koji ne vjeruju? Da li se dijalog vjernika i nevjernika u Hrvatskoj na početku trećega tisućljeća vodi uistinu oko temeljnih egzistencijalnih pitanja koja su jedina kadra, danas kao i u prošlosti, potaknuti čovjeka da odgovori na pitanje: *A vi, što vi kažete, tko sam ja?* (Mt 16,15; Mk 8,29; Lk 9,20)? Dijalozi kojima svjedočimo, čini

nam se, odveć su često samo ideološka razračunavanja iz kojih se neće roditi istina, a još manje istinska čežnja za kršćanskim Bogom koji u svakom vremenu, i neovisno od bilo koje kulture i društvenog sustava, daje odgovor na skrivenu čežnju svakoga čovjeka jer je *anima humana naturaliter christiana*. U suvremenom pluralnom i sekulariziranom hrvatskom društvu istinski dijalog pravi je put Crkve.

Marko Medved